

Uchwała nr 160/2025
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 23 stycznia 2025 roku

dotycząca planu działalności Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej w 2025 roku

Na wniosek Ministra Nauki z dnia 9 grudnia 2024 roku (pismo DWM- UM.0773.1.2024.PP) Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego stosownie do art. 330 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ.U. z 2024 r. poz. 1571) **pozytywnie opiniuje** plan działalności Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej na rok 2025, **przedstawiając jednocześnie następujące uwagi.**

W 2025 roku, podobnie jak rok wcześniej, działalność Agencji będzie wyznaczana przez *Strategię rozwoju Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej na lata 2024–2030*. NAWA zdefiniowała sześć projektów flagowych na 2025 rok (wobec czterech w 2024 i 2023 roku): *Polskie Powroty NAWA, Program im. Władysława Andersa, Partnerstwa strategiczne NAWA, Lektoraty Języka Polskiego oraz Welcome to Poland NAWA i Ułam NAWA*.

W poprzednich dwóch latach strategiczne programy skierowane były do Polaków lub studentów polonijnych, których NAWA zachęcała do powrotu do kraju w celach naukowych lub edukacyjnych. W 2025 roku jako kluczowe uznano również projekty odnoszące się do umiędzynarodowienia polskich jednostek poprzez przyciąganie do Polski zagranicznych naukowców (*Ulam NAWA*) i studentów (*Welcome to Poland NAWA*). Taki kierunek zmian wpisuje się w cele strategiczne Agencji, ale również odpowiada na potrzeby i oczekiwania środowiska akademickiego.

W grupie działań priorytetowych znajduje się niezwykle ważny program Partnerstwa Strategicznego NAWA finansujący współpracę instytucjonalną polskich uczelni. Jest on kosztowny z perspektywy budżetu NAWA (15,5 mln. PLN), ale stanowi duże wsparcie dla uczelni, których budżety w ciągu ostatnich lat nie rosną. Zaskakuje to, że jego przewidywany poziom sukcesu to jedynie 10%, w porównaniu do 25% przewidywanego współczynnika sukcesu dla innych działań priorytetowych. Dobrze byłoby, gdyby ten program mógł być dofinansowany w większym stopniu, aby zapewnić wyższy poziom sukcesu.

Podobnie jak w poprzednich latach oferta programów skierowanych stricte na umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego odtwarza wcześniejszy wzorzec. Nowym działaniem jest program „Naukowcy w potrzebie” umożliwiający kontynuację pracy naukowej cudzoziemcom objętym ochroną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Szczególnie pozytywnie należy ocenić zapowiedź rozwijania programu „Wspólne projekty badawcze NAWA”, który wspiera mobilność bilateralnych zespołów badawczych. To istotny element strategii, który pozwala nawiązywać i zacieśniać międzynarodową współpracę naukową. W świetle debaty międzynarodowej odnośnie aspektów etycznych i bezpieczeństwa współprac naukowych, realne wyzwanie może stanowić realizacja umowy z Chinami.

Utrzymane zostaną programy, początkowo finansowane z POWER, które wróciły w 2024 roku jako finansowane ze środków FERS (Spinaker, PROM, Katamaran). W 2025 roku nie przewidziano naboru do programu własnego umiędzynarodowienia szkół doktorskich STER, ale będą finansowane projekty wybrane w zakończonych w poprzednich latach naborach. Nie przewidziano również naboru w związku z działaniami Krajowego Punktu Kontaktowego ds. Działania „Maria Skłodowska-Curie” (MSCA) oraz Sieci NAWA EURAXESS, ale w ramach obydwu działań zostaną rozstrzygnięte i realizowane konkursy ogłoszone pod koniec 2024 roku.

NAWA przewiduje finansowanie poszczególnych działań strategicznych w takim stopniu, że planowane współczynniki sukcesu są odpowiednio wysokie (ok. 25%), co zachęca do potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki.

W ramach celu „Wzmacnianie obecności polskiej nauki i szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej” NAWA będzie prowadziła prace nad stworzeniem ogólnokrajowej strategii umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce. Zgodnie z planem do końca 2025 roku powinna powstać propozycja dokumentu strategicznego, który zostanie zaprezentowany Ministrowi Nauki. Warto podkreślić, że kilkanaście miesięcy to niezwykle ambitny plan, biorąc pod uwagę, że stworzenie strategii musi zostać poprzedzone analizą stanu zastanego i trendów ogólnościowych oraz dyskusją środowiskową.

Planowane wydarzenia towarzyszące powstawaniu strategii, takie jak Kongresy Umiędzynarodowienia oraz konsultacje z przedstawicielami uczelni, świadczą o otwartości NAWA na dialog z interesariuszami. To działania, które mogą przyczynić się do lepszego zrozumienia potrzeb środowiska akademickiego. Warto również zauważyć znaczenie organizacji wydarzenia w Brukseli, które wpisuje się w polską Prezydencję w Radzie UE – to dobra okazja do promocji polskiej polityki naukowej na arenie europejskiej.

Należy docenić, działania mające na celu usprawnienie procedur oraz lepsze zabezpieczenie systemu wizowego. Rozwój zaawansowanej platformy cyfrowej SYRENA, służącej uwierzytelnianiu zagranicznych dokumentów, wskazuje na przyszłościowe podejście NAWA do digitalizacji procesów.

Koszt realizacji wszystkich działań zaplanowanych na 2025 rok wynosi 284,72 mln PLN (w tym 23,37 mln jest wciąż do pozyskania) podczas gdy w 2024 wynosił 245,23 mln PLN (w tym 62,57 mln PLN do pozyskania). Pozytywnie należy ocenić zarówno wzrost wartości realizowanych działań o 16%, jak i zmniejszenie wartości środków do pozyskania o 63%, gdyż zmniejsza to niepewność związaną z planowaniem wydatków.

Bardzo korzystnym dla NAWA jest wyraźne zwiększenie przychodów z tytułu środków otrzymanych z Unii Europejskiej do ponad 80 mln PLN, podczas gdy w 2024 roku było to 7 mln PLN (tab.9 s. 67). Niemniej alokacja w naborach ogłaszanych w 2025 jest o ponad 16 mln mniejsza niż w 2024 roku (tab. 6 s.15 i tab.6 s.16 plan z 2024).

Według załącznika 1 Zapotrzebowanie finansowe na lata 2026-2028 planowane finansowanie w ramach dotacji celowej w kolejnych latach ma pozostać sumarycznie każdego roku takie samo. Biorąc pod uwagę projektowane współczynniki inflacji oraz ambitne plany umiędzynarodowienia w Polsce, taka tendencja nie pozwoli na rozwój nowych inicjatyw i programów.

Co prawda według tabeli zwiększy się finansowanie większości programów podstawowych, ale kosztem np. niefinansowania w 2027 i 2028 programu *Welcome to Poland* NAWA z dotacji celowej. Zdaniem Rady, program, który słusznie został uznany za flagowy powinien mieć zapewnione stałe i stabilne finansowanie.

W 2025 roku Agencję czeka znaczne zwiększenie zadań w związku z wejściem w życie przepisów projektowanej ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym Rzeczypospolitej Polskiej. Jak zauważono na s. 60 „*Wejście w życie przepisów projektowanej ustawy ..., spowoduje konieczność wprowadzenia zmian we wszystkich obszarach działalności Agencji. Począwszy od zwiększenia się budżetu*

Agencji, zmian w regulacjach wewnętrznych, przez zatrudnienie nowych pracowników, analizę wyboru siedziby Agencji oraz doposażenie stanowisk pracy w sprzęt i wymagane licencje.”

Tymczasem przy opisie planów dotyczących zatrudnienia wskazano, że w 2025 r. w Agencji zaplanowane jest utrzymanie zatrudnienia na poziomie 122 etatów tak jak w 2024 roku. Jeszcze bardziej niepokojący jest spadek wartości wynagrodzeń o 3% ogólnie a o 5% wynagrodzeń osobowych (umowy o pracę) w porównaniu z 2024 rokiem (plan finansowy wg metody memoriałowej s. 68 i kasowej s. 70).

Podsumowując, NAWA realizuje swoje zadania bardzo dobrze, utrzymując kluczowe programy, ale szukając również nowych ścieżek umiędzynarodowienia. Niemniej dużym zagrożeniem dla dotychczasowego trybu pracy NAWA i obciążeniem dla jej zasobów kadrowych i finansowych, jest konieczność podjęcia prac związanych z procedowaną „ustawą wizową”. Rada ma nadzieję, że nie wpłynie to na spowolnienie innych działań NAWA i nie przedefiniuje priorytetów w kolejnych latach. W świetle wspomnianego wyzwania szczególnie niepokoi planowany spadek wartości wynagrodzeń w 2025 roku. Również brak planowanego wzrostu finansowania w ramach dotacji celowej w kolejnych latach tworzy pesymistyczną perspektywę dla możliwości rozwoju nowych programów i inicjatyw.

Dokumenty, do których Rada odnosiła się opiniując Plan działalności NAWA na rok 2025:

- 1. Plan działania NAWA na rok 2023*
- 2. Plan działania NAWA na rok 2024*
- 3. Sprawozdanie z działalności NAWA za rok 2023*

Przewodniczący

Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys